

(/)

🏠 (/) > Diverse (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Den strikkende madonna

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/grundtvigs-doed>)

Den strikkende madonna

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 4454

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/den-strikkende-madonna)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/den-strikkende-madonna](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/den-strikkende-madonna)) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [\[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/den-strikkende-madonna\]\(http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/den-strikkende-madonna\)\) **in**](http://www.historie-</p></div><div data-bbox=)

([\[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/den-strikkende-madonna&title=\]\(http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/den-strikkende-madonna&title=\)\)](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-</p></div><div data-bbox=)

Lise Warburg

Den strikkende madonna. 12 essays til strikningens geografi

Forlaget Vandkunsten 2018. 495 sider. 340 kr.

Af Mette Eriksen Havsteen-Mikkelsen, etnolog, mag. art.

Lise Warburgs har valgt at give sin bog undertitlen "essays til strikningens geografi", hvor essays indledningsvis defineres som kortere almenfattelig og bevidst subjektivt prægede afhandlinger i fri kunstnerisk form. I de 12 afhandlinger, skrevet over en årrække, men alle med udgangspunkt i datering og proveniens, analyseres et væld af interessante og hidtil ret upåagtede eksempler på især ældre nordeuropæisk strikning fra oldtid over middelalder til de seneste århundreders europæiske reliktområder.

Bogens første afsnit omhandler således Mester Bertrams ikoniske strikkende madonna på en altertavle i Buxtehude fra slutningen af 1300-tallet, som eksempel på tidlig strikning i Nordeuropa. Med henvisning til Den hellige Birgitta af Vadstenas åbenbaring fra 1371, skulle Maria strikke på en rød "usyet" kjortel til Jesusbarnet, på altertavlen gengivet i "rundstrikk" med "to tråde uld i højre hånd og pinden støttet med et undergreb i venstre hånd hvilende mod venstre hofte garnet over højre pegefinger" (s. 63). Et bevis på forekomsten af strikning i Nordeuropa er af ældre dato end den sydeuropæiske strikning søger Lise Warburg bl.a. i sagaskrivning og antager at betegnelsen usyet særk er en særk af sammentvundne tråde, dvs. strikket.

Bogens øvrige afsnit belyser f.eks. forekomsten af de gamle danske strikketekniske udtryk som knytte i det østlige Danmark, lænke på Sydhavsøerne, binde i Nord- og Vestjylland og pregle i Sønderjylland. Der relateres naturligvis til strikkemåder i Norge, Sverige, Island og de skotske øer, og der tegner der sig efterhånden et nordeuropæisk kulturområde indenfor strikning. Et andet afsnit analyserer redskaberne, den varierede udformning og brug af strikkeskeer og knyttepinde. Nævnes skal desuden et afsnit om det ældst kendte strikkede bomuldsstrømpefragment, der skulle have tilhørt en langelandsk viking, hjemvendt fra en rejse i den nære Orient. Et par spændende afsnit omhandler genopdagelsen af totrådsstrikkningen, også kaldet tvebinding og tvíband, som Lise Warburg blev bekendt med i Dalarna og siden genfandt i folkelige tekstiler i det såkaldte "nordatlantiske fjordlandskab", ligesom forekomsten er konstateret i nyere strikning med totrådet garn eller i småmønstret tofarvet strik som på de færøske trøjer. Også tvebindingens særlig dekorative udformning i Østersøområdet tages under behandling. Bogens sidste afsnit skildrer udviklingen fra oldtidens snonings-, net- og tungeteknikker i retning mod strik, kendt fra Skrydstrupkvindens dragt.

Emnet kan siges at bevæge sig frit og tværfagligt i feltet mellem arkæologi, etnologi, kunsthistorie og sprogforskning. Interessen for kulturelementers oprindelse samt kortlægningen af variationer og udbredelsesmønstre i kulturatlas var i midten af 1900-tallet således selve metoden i etnologisk forskning. Først fra 1960'erne blev denne dyrkelse af materiel folkekultur så godt som tilsidesat til fordel for studiet af de kulturelle helheder som de enkelte kulturelementer indgik i. Lise Warburg har i sin bog genoptaget det traditionelle genstandsstudium, men samtidig søgt at "opdyrke uopdyrket land", idet strikning hidtil har været stedmoderligt behandlet i tekstilforskningen. Det er samlet set et studium, der trækker på både faglig og teknisk indsigt og erfaring. Forfatteren har selv arbejdet som kunsthåndværker, som gobelinvæver og især med Spindebogen (1974) nærede hun interessen i sin tid for håndtering af uld, spinning, vævning etc. Dertil har hun en årrække undervist på konservatorskolen, Lærerhøjskolen og Skolen for Brugskunst og har således både som nysgerrig forsker og praktisk udøvende tekstilkunstner forudsætning for at undres og opdage nye specifikke sammenhænge.

Med baggrund i den erfaring gives således gode råd til professionelle forskere og museumsfolk, om at have øjnene åbne også for ukendte funds muligheder såvel under udgravninger som i endeløse museumsmagasiner. Der peges desuden på nødvendigheden af en holdbar terminologi ved

registrering af tekstiler. Nålebinding har angiveligt ofte været fejlregistreret som strikning, der imidlertid karakteriseres af to grundtræk, rendemasker og optrævling baglæns fra sidste maske.

Bogen om strikningens geografi er indbydende i sit layout og dejlig tung at have i hånden. Den er sprudlende fortalt med fyldige eksempler fra egen research og der inddrages omfattende kildemateriale, folkelivsskildringer og etnografisk materiale, omhyggeligt dokumenteret i teksten såvel som i et udførligt noteapparat med litteratur- og kildehenvisninger. Et rigt billedmateriale med både sort-hvide optagelser og smukke matte farvebilleder, der ikke springer op i hovedet på én, ledsager teksten. Desuden gengives kort og tegninger med signifikante tekniske detaljer. En læsevenlig disponering og afsnitsinddeling gør det lidt lettere at orientere sig og finde en røde tråd i de ofte ret indviklede udredninger.

Den strikkende madonna rummer både dyb og bred faglig viden, og der lægges op til videre forskning med fokus på teknik, redskab, materiale og produkt inden for det tidligere forkætrede forskningsfelt. Samtidig er det en hjertebog med sine kulturhistoriske fortællinger og ofte underfulde forklaringer på strikkekunsten i en tid, hvor strikning igen er kommet i vælten. Måske vil det efter fuldendt læsning være lettere at forstå det særlige ved, at Bertrams strikkende madonna på altertavlen i Buxtehude var "v-strikker" - og ikke "h-strikker" som madonnaere i Sydeuropa.

[Historie-online.dk, den 26. marts 2019]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/grundtvigs-doed>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

ET MENNESKE UDEN PAS ER IKKE NOGET MENNESKE

STRIK FRA VERDENS TAG

HERTUGRÆVE OG KØKKENHARER

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/et-menneske-uden-pas-er-ikke-noget-menneske>) (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/strik-fra-verdens-tag>)

([/article/items/view/2920/4](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/et-menneske-uden-pas-er-ikke-noget-menneske))